

PROGRAMĂ PENTRU EXAMENUL NAȚIONAL DE BACALAUREAT – 2009

BISERICA ORTODOXĂ

DOGMATICĂ ORTODOXĂ

I. STATUTUL DISCIPLINEI

În cadrul examenului de Bacalaureat 2009, **DOGMATICA ORTODOXĂ** are un statut de disciplină de specialitate pentru elevii seminariilor și liceelor teologice, profil teologic și poate fi susținută la **proba E** la alegere cu disciplina *ISTORIA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE*.

II. COMPETENȚE DE EVALUARE

1. Interpretarea corectă a conținutului dogmelor creștin – ortodoxe;
2. Definirea conceptelor și noțiunilor specifice religiei în general și învățăturii ortodoxe, în special;
3. Argumentarea învățăturilor de credință ortodoxă, în diferite contexte de dialog interreligios;
4. Utilizarea adecvată a limbajului religios a terminologiei cu care operează teologia dogmatică;
5. Stimularea interesului pentru studiul sfintei scripturi și a sfintei tradiții, în vederea ca adevăr divin revelat;
6. Aplicare valorilor creștine în viața moral-religioasă, având ca finalitate mântuirea.

III. CONȚINUTURI

1. Revelația dumnezeiască (Revelația naturală și supranaturală).
2. Căile de transmitere a Revelației supranaturale: Sfânta Scriptură (inspirația, lectura și tâlcuirea), Sfânta Tradiție (Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, aspectul statornic și dinamic al Sfintei Tradiții, monumente sau documente ale Sfintei Tradiții, criteriile Sfintei Tradiții). Raportul dintre Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiție și Sfânta Biserică (deosebiri confesionale).
3. Cunoașterea lui Dumnezeu (cunoașterea naturală, supranaturală, catafatică și apofatică; cunoașterea lui Dumnezeu în împrejurările concrete ale vieții).
4. Atributele lui Dumnezeu (raportul dintre ființa și lucrările lui Dumnezeu; originea divino-umană a atributelor lui Dumnezeu; atributele naturale, intelectuale și morale).
5. Dogma Sfintei Treimi (descoperirea Sfintei Treimi în Sfânta Scriptură; formularea dogmei Sfintei Treimi și precizarea terminologiei trinitare; Persoanele Sfintei Treimi; raportul dintre Persoanele Sfintei Treimi - perihoreză și apropiere).
6. Crearea lumii nevăzute (introducere; originea îngerilor; natura și funcția îngerilor; numărul și ierarhia îngerilor; starea morală a îngerilor; îngerii cei răi sau diavolii; cinstirea îngerilor).
7. Crearea lumii văzute (referatul biblic).
8. Crearea omului - antropologia creștină (originea omului; natura omului; omul ca protopărinte; sufletul omenesc - funcțiile și spiritualitatea sa; nemurirea sufletului-argumente; teorii cu privire la transmiterea sufletului; menirea omului).

9. Starea originară a omului, potrivit învățăturii ortodoxe.
10. Căderea omului în păcat (originea și ființa păcatului strămoșesc; teorii privind transmiterea păcatului strămoșesc; urmările păcatului strămoșesc și deosebiri confesionale).
11. Dumnezeu Proniatorul (aspectele și realitatea providenței dumnezeiești).
12. Dumnezeu Mântuitorul (introducere; pregătirea omenirii pentru venirea Mântuitorului, proorocii despre venirea Mântuitorului; Întroparea Fiului lui Dumnezeu; unirea ipostatică și urmările ei dogmatice; chenoza).
13. Opera de mântuire a lui Iisus Hristos (raportul dintre Persoana și opera Mântuitorului, întreita slujire a Mântuitorului; Răscumpărarea și aspectele ei - deosebiri confesionale; adevărarea morții și Învierii Domnului).
14. Dumnezeu Sfințitorul (Persoana și lucrarea Duhului Sfânt; relația dintre Hristos și Duhul Sfânt în iconomia mântuirii; harul divin mântuitor, însușiri; harul, harismele și darurile Sfântului Duh; raportul dintre har și libertatea omului - interconfesional).
15. Mântuirea subiectivă; etapele îndreptării, condițiile însușirii mântuirii subiective; mântuirea subiectivă privită interconfesional).
16. Cinstirea sfinților, cinstirea sfințelor moaște, cinstirea sfințelor icoane, cinstirea sfintei cruci, preacinstirea Maicii Domnului - deosebiri confesionale.
17. Sfânta Biserică (întemeierea; ființa, însușirile și membrii Bisericii; deosebiri confesionale cu privire la Biserică).
18. Sfintele Taine (ființa, necesitatea, numărul Sfintelor Taine, ierurgiile, Sfintele Taine și ierurgiile în viața Bisericii și a credincioșilor).
19. Eshatologia creștină (învățătura creștină despre moarte și judecata particulară; starea sufletelor după moarte: rai și iad, din punct de vedere interconfesional; combaterea doctrinei despre purgatoriu; a doua venire a Domnului; semnele Parusiei - texte scripturistice; învierea morților și judecata obștească - judecata universală; milenismul sau milenarismul).

BIBLIOGRAFIE:

Pr. Prof. dr. I. Zăgrean - *Teologie Dogmatică* - manual pentru Seminariile Teologice, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991 (se poate utiliza orice ediție ulterioară), după care se fixează baremul și punctajul.

Material suplimentar:

Pr. Prof. Dr. Dumitru Popescu, *Iisus Hristos, Pantocrator*, Editura I.B.M.B.O.R., București, 2005;

Pr. Conf. Dr. George Remete, *Dogmatica Ortodoxă. Manual pentru seminariile teologice*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2000.

ISTORIA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

I. STATUTUL DISCIPLINEI

În cadrul examenului de Bacalaureat 2009, **ISTORIA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE** are un statut de disciplină de specialitate pentru elevii seminariilor și liceelor teologice, profil teologic și poate fi susținută la **proba E** la alegere cu disciplina *DOGMATICA ORTODOXĂ*.

II. COMPETENȚE DE EVALUAT

1. Înțelegerea noțiunilor istorice de bază, în contextul diversității în timp a fenomenelor istorice, în general, și de istorie bisericească, în special;
2. Identificarea conținutului, de fond și detaliu, ale unui document și interpretarea, transmiterea și receptarea corectă a mesajului;
3. Descrierea rolului bisericii ortodoxe române, ca factor de formare, îmbogățire și păstrare a limbii, culturii și identității naționale ;
4. Utilizarea corectă a metodelor și tehnicilor de cercetare, specifice științelor istorice, în analiza fenomenelor studiate;
5. Întocmirea unei lucrări, folosind corect termenii și noțiunile cu care operează istoria.

III. CONTINUTURI

1. Începuturile vieții creștine pe teritoriul țării noastre. Mărturii lingvistice.
2. Mărturii arheologice despre răspândirea creștinismului pe teritoriul țării noastre.
3. Viața creștină în Scythia Minor: Martiri, Episcopia Tomisului, teologi din Scythia Minor.
4. Mitropolia Ungrovlahiei. Mitropolia Severinului.
5. Mitropolia Moldovei în sec. XIV - XV.
6. Viața bisericească în Transilvania în sec. XIV - XV.
7. Viața monahală la români în sec. XIV - XV: Sfântul Nicodim de la Tismana. Mănăstiri mai importante.
8. Tiparul în Țara Românească și Moldova în sec. al XVI-lea: Macarie, Filip Moldoveanu, Diaconul Coresi.
9. Mitropolia Ungrovlahiei în prima jumătate a sec. al XVII-lea: Mitropoliții Teofil și Ștefan.
10. Mitropolia Ungrovlahiei în a doua jumătate a sec. al XVII-lea. Mitropoliții Varlaam și Teodosie. Biblia de la București.
11. Mitropolitul Varlaam al Moldovei.
12. Mitropolitul Petru Movilă și Sinodul din Iași.
13. Mitropoliții Ilie Iorest și Simion Ștefan ai Transilvaniei.
14. Mitropolitul Dosoftei al Moldovei.
15. Mitropolitul Antim Ivireanul.
16. Lupta clerului și a credincioșilor pentru apărarea Ortodoxiei în Transilvania în sec. al XVIII-lea.
17. Biserica din Țara Românească în timpul regimului fanariot. Mitropoliți și Episcopi de Râmnic - îndrumători ai culturii.

18. Biserica din Moldova în timpul regimului fanariot. Mitropoliți mai însemnați.
19. Viața monahală în țările române în sec. al XVIII-lea. Starețul Paisie și ucenicii lui.
20. Mitropoliții Veniamin Costche al Moldovei și Grigorie Dascălul al Ungrovlahiei
21. Mitropolitul Andrei Șaguna.
22. Biserica din România între anii 1859 - 1918. Reformele bisericești ale lui Alexandru Ioan Cuza. Recunoașterea autocefaliei.
23. Biserica Ortodoxă Română în perioada 1918 - 1944. Patriarhii Miron Cristea și Nicodim Munteanu.
24. Biserica Ortodoxă Română după 1948. Patriarhii Justinian Marina, Iustin Moiescu și Prea Fericitul Patriarh Teoctist Arăpașu.

BIBLIOGRAFIE :

Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu - *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* - Manual pentru Seminariile Teologice, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006 (se pot folosi și edițiile anterioare).